

УКРАЇНСЬКИЙ
СЕЛЯНИН

№ 4

Серпень 1946 р.

Видає українська спілка селян-емігрантів

УКРАЇНСЬКИЙ СЕЛЯНИН.

ч. 4.

СЕРПЕНЬ 1946 РОКУ.

.....

З М І С Т :

1.До мирової конференціїстр.1.
2. Д.С. С. Петлюра і Петлюрівщинаст. 2-5.
3. М.Скеля. Моїй Україніст. 5,
4. О.Гроза До згоди й єднанняст. 6-7.
5. Політ-емігрант З.Д. Шлях політичного емігранта ..ст. 7-9.
6. О.З, Не знати відкільст.10.
7. Ю.Буряківець Вечірст.10.
8. І.Чошовченко Смутні роковинист.10-13.
9. Н.К. Поетовіст.14-15.
10. О.Гроза До метист.15.
11. Л.Чикаленко Що таке політика, партія?ст.16-19.
12. Екскурсант Екскурсія до центральної молочарні ...ст.19-22.
13. Н.С. ..Земельна справа за часів Української Держави ..ст.22-24.
14. М.Р. ..Сівозміна в Північних Штатах Америкист.24-25.
15. Кошоваленко О.П. Рижст.25-29.
16. Гр. Лисий Пасічництвост.29-31.
17. Г_ко Про вітамінист.31-32.

.....

ДО МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

Недавно закінчилась в Парижі II конференція міністрів закордонних справ США, Англії, Франції та СРСР. Наслідки цієї конференції набагато успішніші, як попередньої. Значна частина питань у виготовленні проектів мирових договорів знайшли своє вирішення.

Найголовніші такі рішення: Триєст передається в міжнародне управління, Додеканезькі острови віддаються Греції, італійські міста - Тенда, Брага, Монт Ценіс та деякі прикордонні смуги з Західних Альп переходять до Франції. Австрійські претензії на Південний Тіроль відхилено. Італія повинна сплатити СРСР відшкодування в розмірі 100 мільйонів доларів. Крім того, Італія позбавляється своїх колоній в Африці, а флоту обмежується до 41 корабля. Від Румунії Басарабія передається СРСР, Трансільванія - Угорщині. Болгарська повітряна флота обмежується до 150 літаків, морська флота до 7000 корабельного тону. СРСР зобов'язаний вивести своє військо з Болгарії за 90 днів після підписання мирного договору. В такий же реченець союзне військо залишить Італію після підписання з нею мирного договору.

Залишились не розв'язаними питання інтернаціоналізації судноплавства Дунаю, питання відшкодувань Балканських держав, німецька та австрійська проблеми і деякі дрібніші.

Міністри 4-х великодержав ухвалили скликати загальну мирову конференцію на 29 липня ц. р. з участю 21-ої держави. На мировій конференції остаточно будуть розв'язані всі питання мирових договорів.

Копії проектів мирових договорів, вироблених на II Паризькій конференції, вже вручені всім державам-учасникам мирової конференції.

Представникам 21-ої нації надається право піддати ревізії ті чи інші пункти договорів.

Питання мирових договорів з Німеччиною та Австрією потребують попереднього узгодження і тому їх розгляд відкладено до осені. Коли на мировій конференції по укладенню договорів з Італією, Угорщиною, Румунією, Болгарією та Фінляндією дійде до згоди, то це полегшить справу укладення договорів і з Німеччиною та Австрією.

Чи дійдуть до згоди і чи не виникнуть нові розходження, покаже найближчий час.

Весь світ готується до цієї мирової конференції і сподівається, що вона розрядить атмосферу загальної невпевненості та недовіри між союзниками. Коли ж ці сподівання мирового конференція не виправдає, протиріччя між союзниками можуть зайти до загрозливого стану.

З хвилюванням всі чекають на першу вістку з Залі Західань Мирової Конференції. Від початку й до її закінчення кожен старанно вивчатиме перебіг дискусій по кожному питанню, бо від вислідів Мирової Конференції в великій мірі залежатиме -

- майбутнє всього людства.

С. Петлюра і Петлюрівщина.

Минуло 20 років з дня 25 травня 1926 року, коли запеклий ворог України обірвав життя найкращого її сина, бандитською рукою свого наймита вбив у Парижі Голову Уряду Української Народньої Республіки і Головного Отамана її війська Симона Петлюру.

На брукові чужого міста пролилась кров Того, хто був найвищим втіленням незламної волі всього українського народу до Самостійного, Незалежного життя в своїй Соборній Народноправній Державі.

Політична діяльність С. Петлюри виявила його великий організаторський талант, здібности та досвід народнього Трибуна, що в поєднанні з жервенною приреченістю себе національно-визвольній боротьбі України висунули його на чільне місце Провідника в творенні Української Державности.

Син Полтавського Візника, український соціал-демократ і відомий журналіст Симон Петлюра завжди був нерозривно зв'язаний з широкими масами українського народу, якому він віддав увесь свій хист, уміння й сили та життя в боротьбі за його національне й соціальне визволення.

С. Петлюра як державний муж зміг піднятись вище тодішніх партійно-групових суперечностей, завжди згубних для нас, і спрямував свою діяльність в національно-державних інтересах всієї української нації,

Як організатор Української Армії, ставши мужньо і одверто на чолі збройної боротьби українського народу за національно-державну незалежність, він в тяжкий загрожений час без найменших вагань взяв вручений йому Прапор Української Народньої Республіки і ніс його до кінця свого життя, непохитно виконуючи цей високий обов'язок з почуттям відповідальности і повинности перед народом.

Непохитно-чесний в своїх переконаннях, він не схибив з них ні в тяжкі хвилини громадянської війни на Україні, ні на еміграції. Протягом трьох років демократична Україна на чолі з С. Петлюрою змагалася з большевицькою Москвою. Військо У.Н.Р. під керівництвом Головного Отамана показували чудеса хоробрости, героїзму, вірности, й відданости українській справі, не раз перемагаючи вдесятеро сильнішого ворога. Та протистояти навалі переважаючих сил підступного противника-загарбника не було змоги і С. Петлюра з

Урядом та військом У.Н.Р. змушені були залишити рідну землю.

Однак, демократична Україна ніколи не скапітулювала перед більшовицькою Росією. В той час, як на самій Україні провадилися повстання проти окупаційної більшовицької влади, Уряд У.Н.Р. на чолі з Петлюрою невпинно працював над пропагандою української справи перед всім культурним світом. І тільки бандитський постріл ворога, що розраховував вбивством Провідника Українського Народу убити і очолюваний ним національно-державний визвольний рух, припинив діяльність С. Петлюри.

Але, обірвавши життя ідейного натхненника і Провідника, ворогові не вдалось збити ані спинити очолюваного ним могутнього руху.

Діяльність С. Петлюри перейняв на себе залишений ним Уряд У.Н.Р. на чолі з Наступником Андрієм Лівичем і національно-державний визвольний рух, керований Урядом У.Н.Р. і до сьогодні зміцнювався і далі в нерозривному зв'язку з іменем С. Петлюри, що стає в устах друзів і ворогів українського народу синонімом української визвольної боротьби.

В імені "Петлюра" втілюється вічно живий вільнолюбний козацький дух боротьби українського народу за свою незалежну державу, подібно як в історичному минулому знаходив своє виявлення в історичних постатях Хмельницького та Мазеви. С. Петлюра та його бойові сподвижники петлюрівці, зколихнули, пробудили мільйони, ідейно наснажили їх до боротьби та до національно-державного чину, що набув назви "Петлюрівщина". Петлюрівський рух, Петлюрівщина зросла в могутню національну силу, яка для Червоного Кремля була найбільш небезпечним проявом "місцевого націоналізму", нещадно поборюваного в першу чергу на Україні, як і серед інших поневолених народів СРСР, кривавим терором НКВД. Винищуючи всі прояви українського національно-державного визвольного руху, московські можновладці виявляли завжди і всюди, на всіх слідствах, на всіх політичних показових процесах, що ці рухи нерозривно зв'язані з ім'ям Петлюри.

Большевицька пропаганда намагалась відвернути серце України від Петлюри очорнюванням його імені і його справи, але це не дало жадних наслідків, як не допомогла царській Росії анатема, кинена на

Гетьмана Івана Мазепу. Так само і кривавий терор: масові розстріли, нищення спеціально штучним голодом 1933 року, масові заслання в конц-табори на примусові праці - всі заходи ворога задушити український народ, фізично знищити Петлюрівщину не принесли Москві бажаних наслідків. Національно-визвольний рух не припинявся, залишаючись діючим і тоді, коли лились потоки святої крові кривавих незчисленних українських патріотів.

Бо Петлюрівщина підтримувалась тим, що за кордоном, на еміграції, як це добре знали і друзі і вороги, знаходиться штаб Петлюрівщини - Уряд У.Н.Р., що стежучи за життям і боротьбою народу з окупантом в поневоленій Гетьманщині, не поминав жодної нагоди, щоб властиво освітити і поінформувати демократичний світ про наші національні втрати чи досягнення.

Почалась друга світова війна, що змела було з України московського загарбника, а на його місце привела нового, ще лютішого - гітлерівську Німеччину з її нацизмом та гестапо. І Уряд У.Н.Р., здекларувавши перед світом свою прихильність по боці Англії, Франції та Польщі, спрямовував український народ на боротьбу з німецьким загарбником, що прийшов не визволити Україну, а ще лютішим кривавим терором планомірно знищити народ фізично і голодом та мордуванням у таборах військово-полонених та конц-таборах і масовими розстрілами, спалюючи цілі місцевості та вбиваючи в них все населення без винятку навіть дітей і жінок. Такому "звільненню" нацією "юберменшів" собі "життєвого простору" на Сході поставили спротив українські громадські організації посилення національно-державного визвольного руху, спинити якого виявився безсилим і найжорстокіший кривавий терор проти самостійництва, відомого і німцям під назвою Петлюрівщини. Вся Україна вкрилась загонами повстанців проти німецької окупації, весь український народ прийняв участь в цій боротьбі, чим прислужився перемозі демократичного світу над гітлерівською Німеччиною.

Але слідом за розбитим німецьким військом прийшли, повернулись на Україну давні окупанти - московські більшовики з якими боролася й бореться Україна з 1917 року. Знову заганував більшовицький терор над уцілілими від німецького терору і патріоти масами рятували своє життя за межами Гетьманщини, шукаючи захисту й притулку у великих демократій Світу.

І ось тепер, коли Москва загарбала в свою неволю всі терени українських земель, коли на чужині поруч старої еміграції опинилась і нова еміграція, представники винищеного московським окупантом національно-державного визвольного руху з усіх східних і західних земель України, повстало завдання - спільними, об'єднаними силами, без огляду на різниці політичних переконань, або походження з тих або інших Земель України одностайно боронити суверенних прав Соборної Української Держави.

Консолідація всіх українських активнодіючих державно-творчих сил навколо традиційних прапорів Української Народньої Республіки, на яких вписане невмируще ім'я Симона Петлюри, узгоднить зусилля всіх національних чинників на рідних землях та на міжнародній арені, що прискорить залитій кров'ю України визволення з-під московсько-більшевицької окупації і відновлення Суверенних прав Соборної Української Держави.

Д. С.

• Моїй Україні.

Лиш спогади одні...
А вже років немало
Пройшло з тих пір. І вдалині
Їх біле покривало.

О, Україно дорога,
Давно я був з тобою,
Шляхи завіяла пурга,
Засипала добою.

Розквітне літо і сади,
Зазолотіють ниви,
До тебе ладен я іти
Хоч крізь вогні і зливи

1946 р.

Микола Скеля.

До згоди й єднання.

"Обніміте, брати мої,
Найменшого брата, -
Нехай мати усміхнеться,
Заплакана мати."

Т. Шевченко.

У дружбі, в пошані, сини України,
Прямуйте до згоди й єднання.
Вже досить роздорів та сварок невинних, -
Хай щире наступить братання!

Невже нам до брата повага немила?
Навіщо ненависні чвари,
Мов кривда погана серця полонила,
Чи чванство плекаєм бездарне?

Не омієм образи даремно чинити
І марно проймаєть злобою:
Адже бо одної ми матері діти,
Адже ми брати між собою.

Згадаймо вітчизну нещасну і рідну,
Що зганьблена катом віками,
Та будьмо любови правдивої гідні, -
З'єднаймося дружньо серцями.

Не мусимо спори вікчемні розводити,
Як край у неволі конає.
Лиш ворог старається сіяти незгоду
І зрадник цьому потурає.

Ще гримне останнього змагу хвилинка:
Ми чином освятимо славу, -
Згуртовані в битву рішальну поринем
За власну Соборну Державу.

Хай символом сяє нам стяг ~~жовто-синій~~,
Роздори, безладдя - то згуба.
За будучність станьмо у цілі єдиній,
За велич державну тризуба.

Нас ворог ніколи зломати не зможе,
Як єдність правдива настане;
Тож будьмо братами і Бог допоможе
Мету осягнути жадану.

Остап Гроза.

Шлях політичного емігранта.

Я - політичний емігрант і з цим не ховаюсь. Поїхав не тому, що спалив сусідові хату або зкрав коні, а тому, що мого батька з мо-
золями на руках більшими ніж горіхи, що спав не роздягаючись і до
сходу сонця ставав до праці та їв черствий хліб з цибулею, щоб за-
ощадити гроші на реманент, і за ці провини його вислано на Сибір
будувати соціалізм і заслужувати довіру диктатури пролетаріату.

Я поїхав тому, що мого брата, який в 1917-20р. під прапором
Головного Отамана Симона Петлюри зі зброєю в руках став на захи-
ст Української Держави від Московських Наїздників, за це його
зв'язали і забрали до ГПУ, звідки він не повернувся.

Я поїхав тому, що мою матір, 84 річну бабусю, сиву, беззубу,
згорблену, що дала Україні 9 дітей - патріотів, та на своїх пле-
чах за 75 років праці прривела тисячі непосильних життєвих тя-
гарів і своїми руками нагодувала тисячі більшовицьких ледарів.
Наймити НКВД перед новим роком при жакливому морозі, безсилу і
напів сліпу, викинули з дідівської ще хати на сніг без одєжі й
хліба з заборною будь- кому прийняти її до хати, де вона на
четвертий день віддала Богові душу.

Я поїхав тому, що протягом 25 років панування на Україні
більшевицького режиму лягав спати з думкою, - "прийдуть чи не
прийдуть?", а йдучи на працю прощався з дітьми, бо не знав чи
вернуть. І так було не тільки зо мною, а зо всіма чоловіками
й жінками, з дівчатами й хлопцями зі старшими й малими, навіть
з каліками. Всі жили у вічній тривозі й непевності, бо для

арешту не треба було жодяк прозвими.

Для цього вистачало речі своїм ім'ям. Так, наприклад, що примушували на зборах підписатися на позику / заим / 6-ої п'ятирічки не на двохтижневу зарплатню, як офіційно повідомлялось в газеті, а на двохмісячну, - щоб "догнати перегнати" і за ваше лише зауваження про офіційні джера як вже вас обвинувачували, арештовували і засиляли будувати Біломорканал.

Досить було необачно висловитись, що ваш передовий колгосп ім.Кангановича видав пересічно на І трудовень 225 грам зернових і що це м а л о, бо врожай був дуже гарний, але все забрано на державні поставки та на "добровільну" жертву на фонд РККА так, що колгоспникам і ч о г о н е з і с т а л о с я, і за це вас обвинувачено, посаджено та заслано будувати Волго-Дон-Канал.

Коли ви сьогодні назвали Бжова катом, вас ждав розстріл, коли-ж ви завтра будете виправдовувати Бжова, бо мовляв треба ж було боротися зі шкідництвом, вас теж чекає розстріл як його однопумця, бо Бжов уже в неласці невідомо де подівся, а ви про це ще не дізналися.

Штучно зроблений голод 1931-33р. забрав у могилу 7мільонів Українців. Чистка українського населення від так-званого чужо-класового елемента, а фактично найздоровших і національно-свідомих українців, - знищила у підвалах ЧК, ГПУ, НКВДідесятки мільонів українців загнано на Сибір, Колиму, Соловки, Караганду.

Сотні тисяч з них більш непокірливих загинули в страшних муках на тортурях. ці торттури були настільки різноманітні, що довелося б списати щоби томи, щоб хоч приблизно дати про них уяву.

Вся праця була побудована на хижачькій державній експлоатації. Зарплати вам не вистачало навіть на картоплю та чорний хліб. Може-де покоління не уявляло собі, що може бути білий хліб. Стахановські методи роботи доценту виснажували здоров'я робітника і в той же час з туберкульозними легенями він мусів оладити "найулюбленішого, найяснішого, найгеніяльнішого -", бо коли не так, то його нищили.

Пригноблене на протязі 25 річного тоталітарного /большевицького/ режиму населення України шукало рятунку в другій світовій війні.

Перебуваючи за залізною стіною та не знаючи правдивих плянів Німеччини, українські воляки мільонами здавались німцям у полон.

Але швидко прийшло розчарування. Виявилось, що на зміну одному катові прийшов другий, тільки іншою фарбою розмальований.

Тоді Український Народ виступить збройно проти обох загарбників-окупантів: московського й німецького. Тисячі людей пішли в партизани, що й сьогодні пресадять боротьбу з жорстоким ворогом.

Значна ж частина українського люду з рештками драготиного майна, що залишилося ще після "заможного, щасливого і радісного" підсоветського життя з слабкими дітьми й німецькими жінками потягнулася валками на Захід, прагнучи, як мрії опинитися в умовах іншого життя, того, яке сьогодні називаємо демократичним. Тисячі їх було роздавлено московсько-більшевицькими танками, що прорвали фронт та наздогнали втікачів, або загинули на праці "ост-арбайтерами", а то й в концетраційних таборах. Ті, що залишилися живими і потрапили під захист англо-американців, то з полегшенням зітхнули. Вони свого досягли і нарешті відпочили після 25 літнього жаху, який переходить людську уягу і перевершує найбільшу тиранію, що її знає історія людства.

Так разом з сотнями тисяч збігців я став політичним емігрантом. Я не втрачаю надії побачити Батьківщину, звільненою від московсько-більшевицького загарбника. Національно-державний визвольний рух в Україні не припинився і не припиниться, доки український народ не здобуде перемоги. І цій перемозі наша еміграція повинна служити всіма засобами, консолідувавши, об'єднавши свої активні діючі сили навколо одного Національно-Державного Центру.

Таким Центром для всіх нас, без огляду на різниці переконань і походження, є Уряд УНР.

Я визнаю і підтримую Законний, конституційно обраний волею цілого Українського Народу Уряд УНР, що в роки збройної боротьби за Українську Державність очолював Симон Петлюра, що репрезентував на чужині і сьогодні репрезентує нас перед демократичним світом. Прапор УНР це прапор, піднятий Головою Уряду і Головним Атаманом Симонем Петлюрою.

Отже, консолідуємось, об'єднаємось навколо прапору УНР, що веде нас до здобуття суверенних прав Української Соборної Народоправної Держави. І недалекий той час, коли у світі запанує демократична ідея за торжество якої на Україні борався і життя віддав Провідник Українського Народу Симон Петлюра.

Політ-емігрант З. Д.

0.3.

- 77 -

Не знать відкіль- вкрадливим вітерцем,
Що десь гуляв по царині широкій,
Прилине згадка...Вдарить у лиця
Т еплом недобрим, і розвіє спокій.

Отак буває, всупереч порі,
Як лист опав, щоб гнить в ярах незримо -
Надійде повінь і знесе з дворів
Запас добра, збережений на зиму...

В Е Ч І Р,

З дзвіниці дзвін ударив і поплив
Понад садами, що рясніли млою
Туди, де місяць вигнувся дугою
Із вречкою у полі гомонів.
Зза лісу до далекої криниці
Погукували сови із дубів,
На шляху, яким проходили телиці,
Відгонячи хвостами комарів.
Побіля клунь і хвіртки зупинялись,
Щоб господині вийшли зустрічатъ.
І кажани над ними розкружлялись
Спід стріх злетівши потемнілих хат.
І за дзвіницею губилися в томряві,
Де дзвін підносивсь до вечірньої зорі.
В злучаннях розливався в сонних травах,
І прокидалися, гули густі бори.

Ю. Буряківець.

СМУТНІ РОКОВИНИ.

/ Думки про бій під Полтавою /.

29 Червня старого стилю / за новим стилем 9 липня / 1709 року під Полтавою, на Українській Землі вирішилась доля України: московське військо під проводом царя Петра розбило армію шведського короля Карла Дванадцятого та українське військо гетьмана Івана Мазепи. Перемога поставила Московську державу на перше місце на Сході Європи. Швеція, що майже сто літ грала провідну роль в політиці північної та середньої Європи, стала після Полтави малою державою: цар Петро поставив собі завдання - "Малу Росію взяти в руки".

В яким стані перебувала Україна перед 1709 роком? Хоч Москва і Польща договором в Андрусові 1667 року постановили розділити між собою Українську Землю по лінії Дніпра, однак український

народ не хотів миритися з цим поділом. Коли почалася війна Московщини в союзі з Польщею проти Шведів в початку 18 віку, то Мазепа зміг добитися того, щоб прилучити до своєї лівобережної Гетьманщини Правобічну Україну. Мазепа мусів дуже стерегтися, щоб не потрапити в руки московських катів, як це сталося з його попередником гетьманом Самойловичем і Многогрішним. Тому свої думки, плани й наміри він мусів ховати, тільки найбільшим своїм людям напр. генеральному писареві / Орликові / міг він відкривати своє серце.

Щоб не було з боку московського ніякого підозріння що-до його вірності, Мазепа мусів посилати своє військо на поміч Москві, куди тільки бажав цар Петро.

Навіть проти Донських козаків, давніх союзників України в боротьбі проти московської самовлади, мусів помагати Мазепа цареві / 1706 року повстання отамана Булавина /.

1708 року шведська армія рушила була на Московщину, але несподівано повернула на Україну. Тепер треба було негайно рішатись. І старий гетьман Мазепа / він тоді мав 76 літ / вийшов із своєї столиці Батурин з невеликим військом до шведського короля.

Це військо було, як грим з ясного неба для московського царя. Цар Петро знав, що народня маса на Україні не хоче бути під московською гладю. Уже Військо Запорозьке пішло за Мазепу. З Мазепою були всі генеральні старшини, все, що бажало добра, кажучи тодішніми словами, - "для Матки Погибаючої України", обернулося проти Московщини.

Цар Петро поспішає на Україну. Своему помічникові Меншикову він велить взяти і зруйнувати Батурин. Московське військо винищило всіх мешканців Батурина, навіть жінок і дітей! "Зрадників Мазепинців" цар велів тяжко мучити і карати смертю в Глухові та в Лебедині. Стогін і страх пройшов по Україні. Той, кого захопила московська окупація, мусів показувати покірність волі московського царя. Так зробив Стародубівський полковник Іван Скоропадської з деякими меншими козацькими старшинами: щоб уласкавити жорстокого царя московського погодився за старий Скоропадський на комедію "гетьманських виборів".

1708 року в осени його проголошено гетьманом України, а Мазепу мусіло православне духовенство проклясти, як "Зрадника віри православної".

Поряд із терором московським цар Петро боровся проти Мазепи і шведів такою безсовісною, демагогічною пропагандою. Наприклад, цар московський ширив відозви з обвинуваченням, мов-би Мазепа хотів знищити на Україні православну віру і церкву! Далі писалося в царських маніфестах, що Москва хоче обороняти "простий народ український" перед утисками заморніх людей. Навіть старого, німецького полковника Семена Палія, засланоного царем таки на Сибір 1704 року, велів Петро перевезти на Україну: молляв, дивіться, люди, цар справедливий і Палій іде з Москвою проти Мазепи...

Треба знати, що українська селянська маса за Мазепи не була вдоволена політикою цього гетьмана. Уряд не мав іншого способу платити козацькому війську за службу, як тільки той, що давав полковникам і сотникам, а землю їм обробляли селяни, що на тій землі жили.

Це була зненавиджена в українському народі панщина. Правда, в універ-

салах своїх заборонив вимагати від селян більше праці, як два дні на тиждень. Але українська народня маса не хотіла робити ніякої панщини і тому, дехто прислухався до московської пропаганди.

А московський цар писав, що він уболіває серцем за українським простолюддям і обіцявав українському селянству таку свободу, "якої нема ніде під сонцем". І це в той час, коли по Московщині було жорстоке кріпацтво і облянин там був справжнім "холопом" / рабом / московських поміщиків-дворян !

Само собою, що після перемоги під Полтавою цар Петро і не згадав про свої обітниці українському селянству: він роздарував своїм Генералам маєтності українських козацьких старшин, що виїхали на чужину з Мазепою, і московські поміщики заводили на Україні таку панщину, до якої вони звикли у себе дома.

Після 1708 -9 року московський уряд намагався стерти навіть спомин про Мазепу в Україні. Відомо, що Мазепа побудував багато церков на Україні, багато жертвував на школи, на монастирі, на шпиталі.

Християнським звичаєм у церквах поминали "зихдителя / будівничого / храма сего", і в багатьох церквах були портрети Мазепи. Отже всі портрети сказано зничити, а в церквах, що були побудовані завдяки жертвенности Мазепи, духовенство мусіло його проклинати.

Раз цар Микола I був у Києві в одній церкві і запитав, хто її будував? — Гетьман Мазепа, — була відповідь священника.

— Так ви за нього молитесь, як за "зихдителя храма сего"? — Молимося.

Та він же відлучений від церкви, його велить церква православна проклинати.

— Як треба, то ми проклинаємо, — була священникова відповідь...

Після Полтавського бою Мазепа мусів із Карлом мандрувати в Бендери / в Гасарабії / і там помер. На Україні запанував московський цар. Петро поставив усюди своє військо, що харчувалося українським хлібом і тероризувало український народ. Козаків і селян царська влада посилювала на всякі тяжкі роботи - копати канали, будувати міста. Нову свою столицю - Петербург з цар Петро збудував на українських вістих. Про це писав свого часу Шевченко:

— Кобзарі нам розказали
Про війни і чвари,
Про тяжке лихоліття
Про лютії кари,
що ляхи нам завдавали,
Як нас розпинали.
Що ж діялось по Шведчині, —
То ляхи б злякались,
Онїміли б з переляку
Цяні небораки !
Отак її вояводи,
Петрові собаки
Рвали, гризли...

На чужині, в еміграції, перебували "мазепинці" - українці самостійники, на чолі з нововибраним Гетьманом Орликом та Кошовим Бічових Козаків Костем Гордієнком. Січ Запорозьку цар Петро звелів зруйнувати ще 1709 року. Від того часу й пісня пішла в народі:

— Ой ви запорожці, ой ви, молодіі -
де ж ваші списи?

— Наші списи у царя у стрісі,
ми самі у лісі...

Та ще пісня про " Чайку " небогу" співає наш народ, хоч мало хто знає, що ту пісню про нещасливу долю нашої України склав не хто інший, як Гетьман Іван Мазепа.

І. Коновченко.

ОНУКОВІ.

Вже не скажемо " хлопці на коні!"
І не підемо вихрем доріг -
Сивиною вкриваються скроні,
Старість стука об хатній поріг.
А носились колись ми чубаті,
Кність нашу плекали вітри,
А тепер хоч розкажем внучаті
Про походи і наші бої.
Коли вітер в весняну годину
Заведе навгамовний свій плач,
То дідусь розповість про вітчизну,
Як гонив вороного він в скач.
Як вогнями горіли шаблюки,
І дороги виднівся шматок...
Він погладить голівку онука
І промовить ласкаво " синок!"
Будеш ти молодим і завзятим,
Понесешся в обійми заправ,
Будеш ти запорожцем чубатим,
І красою в степах серед трав.

Степовик.

Н.К.

П О Е Т О В І.

Коли Ти, Боже, рушив світом зорі й води
І випустив на землю твари та народи,
То мусів би і вічну правду дати їм...

.....

Аби разюча кривда за мою погибель
Т руну мою над світом підняла,
І, Боже ось Ти на цій модерній дибі
Щоб висохло на муках за свої діла!..

Ообмачка, Мюнхен.

Прете, нащо сумом обростаєш?
Засяло сонце, змовкли кулі,
А ти марудиш, нарікаєш -
Не хочу гави, лиш зозулі.

Життя із смерті воскресає,
І змаг ніколи не мине;
Борня лиш правду здобуває,
Борня і правда, то - одне!

А ти б хотів разкішних снів
І безтурботного дозвілля,
Щоб не було ні гав, ні поїв,
А спокій та іділля.

Щоб замість скель, крутих доріг,
Була рівненька автострада
Й лежала правда, як періг,
Чи інша там принада.

Шевченка, брате, ти згадав?
Він не шукав, де рівная дорога
В вінці ж тернового співав -
Не нарікаю я на Бога.

Чи будем у труні лежати,
Чи дось в рові загинем,
Дарма, поете, лиш не спати
В житті гнилим поліном.

Не нарікаймо брате й ми.
Народ-титан гартує волю.
Воскресне в кригах квіт весни,
Воскресне щастя з мук і болю.

До мети.

Хай недоля глузує над нами,
Хай гірка, мов полин, чужина,-
Ми крокуємо твердо і прямо,
До мети нам дорога ясна.

Не вчуваючи страху і втоми,
Повні віри й чітких сподівань,
Серед клекоту стрілив і грому
Все до нових підем змагань.

Якщо вгостелиться стежка туманом
І закрие шляхи заметіль;
На пробій по дорогах незаних
Прямуватимем дружно у ціль.

Завернути не смієм з дороги:
Тим, хто зникає - ганьба!
До тріумфу життя й перемоги
Уперед порива боротьба.

Остап Гроза.

Що таке політика, партія?

Слово "партія" взяте з мови латинської, а може швидче з близької до неї мови французької, і означає по нашому - "частина" або інколи й сторона чи бік. Вживається воно дуже часто. Говоримо наприклад, що на такому то концерті хор поганенько співав, бо скажім "партія" басів глушила "партію" тенорів. Можемо сказати ще, що баси не знали добре своєї партії. От-же мова іде про частину хору - у першому випадку або про частину цілого хорівого співу укладену окремо для тих чи інших голосів. Беручи разом ноти для всіх голосів написані окремою стрічкою для тенорів, басів, сопранів альтів то що, кажемо про такий зошит - партитура.

В грі в карти чи в шахи теж можемо сказати, що якусь там партію з цілої гри виграв такий то а таку - хтось там інший. Багато можна б навести інших випадків, коли ми вживаємо це слово і в інших трохи значеннях але завжди воно означає щось близьке до частини якогось цілого або й гурт якихсь річей або людей, які власне творять частину якогось більшого об'єднання. Купець, наприклад, опозо гін на жаль дістав товар, але друга партія його в дорозі зісталася а цілою доїхала тільки перша та третя партії товару.

Спеціальне значіння має слово партія в політичній житті народу. Політика - це сукупність заходів частин людей, поєднаних в більших чи менших громадах. Ту їхню чинність регулює устрій самої громади і обстоює її інтереси своєї громади. Можемо, приміром, говорити про політику сільської громади, міського самовряду або про політику і цілої держави, як політики що торкається внутрішнього життя даної громадської одиниці, або скеровану на зовні на регулювання життя даної громадської одиниці з сусідніми чи далекими чужими громадськими одиницями.

Саме слово політика прийшло до нас з стародавньої грецької мови і там означало громаду, яка в стародавній Греції обхоплюючи собою міста творила окрему державу. Як відомо Греція за свого розквіту ніколи не дійшла до об'єднання заселених греками земель в якусь суцільну державну організацію. Окремі міста чи міські громади творили собою державні організми які при потребі об'єднувались на довший чи коротший час в союзи. Отже чинність цих громад - міст - держав: була "політикою".

Спочатку скрізь було так, що об'єднуються між собою кривні родичі і посилають заступати їхні інтереси котрогось з своїх розумніших, досвідченіших та кращомовних родичів, але згодом коли ще зає економічна рівність між родичами громадити чи гуртуватись від-

погідно їхнім економічним інтересам і тим самим повстають зародки об'єднань не по крові а по економічних інтересах себто те, що в теперішній демократичній державі діється. На спільності громадських інтересів повстають ширші об'єднання які називаємо політичними партіями. Важко провести межу між громадськими об'єднаннями та політичними партіями. Звичайно ті з об'єднань які ставлять ціллю своєї діяльності завпрогадувати порядки в державному масштабі такі, що їх вони вважають за кращі для своїх виборців та такі об'єднання ми називаємо завжди політичними партіями.

В деяких державах кількість партій буває досить велика, але в деяких державах число партій доходить всього до декількох. В Англії зараз наприклад таких партій, що діють в цілому англійському масштабі всього чотири: партія консервативна, яка об'єднує заможні верстви головно промисловців, і обороняє їхні права чи привілеї. Лейбористська, яка об'єднує всю трудову людність і всіх поліпшень в її житті домагається демократичним шляхом себто через ухвалу парламенту. Ще комуністична, яка хотіла б і в Англії запровадити той самий "рай", який запровадив в Росії Ленін і тими самими шляхами себто насильством меншости над більшістю. Ще партія ліберальна, яка до недавна вела боротьбу за волю людини, за її свободу обороняючи ці свободи навіть перед парламентськими ухвалами, які могли б їх обмежити.

Парламентарна демократія це не такий устрій який дає необмежені права людині, парламентарна демократія це такий устрій, де не кожному вільно все робити чого б тільки він не забажав. Вільно там робити тільки те, на що з згода більшости народу висловлена в парламенті голосуванням. Справа звичайно стоїть не так що парламент ухвалює саме те, що вільно і щоте що він дозволяє то тільки так й вільно. Парламент властиво ухвалює такі закони чи такі постанови, якими наказує урядові обмежити свободи своїх співгромадян хоч-би це і відчувало багатьох з них як насильство.

До недавна, наприклад, Англія не мала загальної військової повинности. Уряд доти не мав вояків всіх родів зброї для оборони інтересів держави. Але з попередньої війни з огляду на велику потребу у війську, а на брак добровольців, які в цього війська вступали б, парламент і ухвалив закон про загальну військову повинність, хоч це й було актом насильства над тими, хто до війська йти не хотів.

Політична партія в країні Парламентарної демократії не має іншого способу накинути цілому суспільству своєї волі, як переконати чи з'агітувати до тої міри своїх співгромадян, щоб більша як половина з них погодилася на таку ухвалу.

У політично та громадські вихованих народів, які вже зникли самі собою правити, хоч би й зайшла якась група людей чи партія що захотіла б силою накинати народові свою групову чи партійну волю, у тих народів така партія нічого зробити не змогла б. Політично зрілий народ не дасться провчити собою насильникові. За такою насильницькою партією ніхто б просто не пішов, а всі пішли б проти неї. Тільки політично недозрілі народи терплять над собою насильство і чужих і своїх і тільки політично недозрілі народи допускають якійсь одній партії підготувати переворот і забрати в свої руки владу.

Перед останньою війною німецький народ повірив Гітлерові, що він справді врятує Німеччину і виведе її з того важкого міжнароднього і економічного положення в яке завело його царювання Вільгельма II, що потягнув Німеччину в яку першу світову війну. Німецький народ так довірився Гітлеру обраши його величезною більшістю на керівника держави, що дав змогу йому безконтрольно організувати йому різні численні збройні відділи, дав можливість розігнати всі політичні партії і зрештою дійти до того, що б оголосити, що він-Гітлер "за свою політику далі буде відповідати не перед німецьким народом а тільки перед Богом.

Націонал-соціалістична партія перестала з тої хвилини бути по суті політичною партією, а стала / державною / разом з різними озброєними партійними формаціями розбійничою бандою, яка не рахуючись з волею цілого народу і навіть не бажаючи дозватися чого він хоче, повела його до загибелі і на довгі часи запламувала "крів'ю" мільонів своїх і чужих, а головню жидів, добре їм цілого німецького народу. За зразок своєї чинності взяв Гітлер те, що проробив в Росії Ленін. Вась час йому присвчувало те, що зробив Ленін і навіть в дрібницях він ішов його слідами.

І не дивно, що всі хто визнає чи той чи другий режим, а ще більше ті хто визнає їх на своїй спині обидва, так бояться слів: політика і партія і соціалізм. Між тим, по суті все це величезне непорозуміння!

Політика - то, як бачимо чинність громади, а не чинність якогось вождя чи тирана / так називали стародавні греки сучасних їм Леніних та Сталіних / себто захватчиків державної влади. Партія то є громадсько-політична організація, яка в державному політичному житті народу в його найвищій законодавчій установі Раді чи Парламенті обороняє чи представляє інтереси та потреби окремих частин цього народу. Як за неї подасть більш ніж половина народу свої голоси, то не партія а вже Рада чи Парламент як ціла, впроважує в життя ті ухвали, які там при голосуванні були ухвалені.

Партія політично не бореться з іншими політичними партіями, а з

ними співпрацює на добро спільної держави і як дістане довір'я більшості цілого народу то тільки доти народом керує доки він їй не довір'я уділяє. Зараз в англії більшість виборців наділила своїм довір'ям соціалістичну партію і вона протує і веде Англію до того соціалізму, але тільки такими шляхами і тільки до того часу, доки ця більшість буде і ці шляхи і ці цілі ухвалювати.

Хто знає що саме людині найбільш прикро, чи те куди його ведуть, чи те яким способом його ведуть.

Людська натура здається така, що добром її можна і в пекло запровадити, а коли затигнеш її силою в рай, то він їй гірший пекла здається.

Л. Чиналенко.

Екскурсія до центральної молочарні.

В житті учбових фахових закладів, фахових шкіл, академій, курсів і т.д. практичні справи, реферати та екскурсії відіграють значну роль в набуванні знань. Що це так, маємо великий досвід з фахової літератури мирного часу. То ж коли склався такий погляд і потреба набувати фахову освіту за нормальних умов, то для нас, людей, що перебувають на еміграції, такі екскурсії, для поглиблення і надбання знань, є явищем далеко не буденним, явищем, над яким варто зостановитися. Прикладом такої надзвичайної, аж до глибини зворушучої події цих днів є екскурсія / хронологічно вже друга / курсантів молочарських курсів до Центральної молочарні м. Нюрнбергу.

Ми бачимо і спостерігаємо, що в наших непотішаючих умовах подібного роду екскурсії досягають не тільки своєї мети - поглиблення знань і досвіду; але й щось більше. Така екскурсія, корисно впливаючи на характер багатьох недосвідчених людей, психічно переробляє людину на все ліпше: при відвідуванні ґрунтовно заряджених заводів, фабрик, лабораторій і т. п. відвідувача часто захоплює комплекс думок, які вже аж ніяк не вкладаються в математичні розрахунки об'єктів що спостерігаємо, а навпаки - духовно підносять людину при огляданні чисто матеріальних вартостей.

Екскурсія наших курсантів молочарських курсів до Центральної молочарні в Нюрнберзі якраз і дала, можна сказати, такі наслідки, про які ми щойно говорили. В цій молочарні, що ще перед роком переробляла 400.000 літрів молока а нині 170.000 щоденно, побачили ми гармонійний, продуманий і скрупульозований не тільки транспорт і довіз цих 170.000 літрів молока щоденно, але й дуже методично розроблений план експедиції цього молока. Щось імпозантного, коли біля 30.000 літрів молока залізниця з усіх околиць Баварії довозить цілими потягами просто аж до заводу, решта 30.000 літрів завозять авта. Уже одні спостереження при нашому вступі, на рампу, як конвої / бідони / з молоком зараз же прямо з вагонів транспортером / 63-

жути/мас/ тихенько помаленько були відтранспортовані патерностером /витагом/ аж на гору до тастього поверху, молоко в них було перепробовано, себто кисло відділено від сніжого, і за хвилюнку було вже в праці на великих центрофугах, поназує велику методичність і доцільний план в роботі цілого заводу. Потім, піднявшись просто аж на гору, ми побачили декілька гарно устаткованих молочарських лабораторій, де нам було продемонстровано аналізу молока, сметани і позначилися я організаційним планом побудови процесів зберання одібрання проб, їх консервування та способу передеденні аналізу молока в лабораторії молочарні. Також показано нам аналізу масла, правда, скорочену. В дальших кімнатах - лабораторіях бачили ми цілу систему термостатів /до речі связати, влучно сконструйованих на стану теплоту електрикою/, де між іншим ми мали вгоду бачити проби молока на каталазу і редуктазу, себто проб, при яких відбувається класифікація молока на добре, середнє і непридатне, пошкоджене шкідливими бактеріями. Не встигли ми опам'ятатися добре від того калейдоскопу лабораторійних явищ і приладів, як вже ми стали як кропані в млині, та не в млині, бо там стояли ще й казани, високі й закриті, де молоко закривається аж на 130°C в суху масу, яка потім руками вганяється на гарячий циліндер, що крутиться проти но-жів, щільно примочтованих до нього /та хіба зін тільки один/, аби, будши відшкрябанною, потрапити зараз же до якихось печей, що досуш-ють цю масу. А потім, гульк! - млинки вже трощать цю суху, як ка-мінь масу /та то ж перед хвилюнку було ще солодке молоко/ на муку, що будши ще просіяною на ситах і решетах, пакується до банок або папок, йде на експедицію по всьому світі, чому й ми не раз були свідками в наших касарнях, одбираючи по "9 оз" на особу "спорешко-ваного молока". Бачили ми як оце спорешковане молоко було біле як сніг, але бачили звірці до чиста жовті. Чому? Та то, мовля, щоб оно консумена вважало, що там є яйця - то ж для задоволення його естетичного смаку. Такий гатунок молока ще й барвиться до того. Мені аж ніяково було, що не знав, а цікаво, та ще й як цікаво! Та я всього вам розказувати не буду, бо матеріалу у всіх нас, хоч ми і дуже бігали із залі до залі, назбирається така маса, що не в силі вам коротенько передати. Хіба ось біжимо, аж гульк стоїмо ви-соко - високо на якомусь балконі і звідти дивимосся в низ - як дво-ма поверхами нижче у великій залі стоїть величезна парова машина, де ще перед війною чистилися, милися, просвічувалися, знову милися пляшки для наповнення молоком. А там...одв, дві, три машини, що відставши по транспортюру пляшки чисті автоматично наповнювали мо-локом, закорковували ставили до папок і знавуж таки транспортюром вналя аж на експедицію. Ми вже в йогуртовні, де нечислима кіль-кість баночок з молоком, заквашеним чистою культурою "бацилус булгарікус" закривалася подою на протязі 2 - 3 годин на 40 - 45°C., потім охолоджувалася і йшла знову на експедицію. Ага! Роззявив рота, та й своїх погубив. Біжу за ними, шукаю! О, лишень-ка! Зали, що трій цілий п'ятий бльок, а там масельниці, та які!

Щоб не збрехати, то деякі мають 3000 а деякі - 5000 літрів об'єму, а в них товчється масло. Гарне, чисте, свіже, смачне чисте масло. Он дивіться, з однієї масельниці вже готово, без стержин, проми- те декілька разів, вже вивернуто на стіл. Питак, скільки кілогра- мів? І чую відповідь, що там є 1100 - 1200 кілогр. Біжимо далі, знову залл, де ціла бригада жінок при формуванні цього масла. То масло, що бачити перед хвилиною ще в масельниці, без дотику лю- дської руки прийшло до машини, яка з великого вальця доброго пер- гаментового паперу відріже точно вимірний квадрат, положить на стільчик і вже зараз на той же кусник пергаменту видавить точної ваги кусник масла, гарненько загорне, посує трохи далі та ще й пригладив. Вважайте тільки та читайте скорше ці рядки, бо поки ви це прослухаєте, там вже 62 - 63 кусники чверть-кілового запакова- ного масла буде лежати в пачках і може й самі пачки будуть вже давно в холодильниках, бо ж така машина може запакувати на годину 800 - 900 кілограм масла при обслузі трьох жінок. Оглядіться, а моїх нема, вже в склепах на дозрівання сирів. Сирів тут гарні, великі, сирів багато - багато, але видно, що різна зі своїми жа- хами заглядала й сюди. Всі сири одного татунку, а гзірець великих кружляків, але дозрівають якось дивно / звісно, Німець-вигунав шось нового/. Ото ж дивіться як воно є: вироблений, готовий сир з температурою 20°C зразу ж вкладається до скляну з температурою ступнів чотирі ^{холоду} по Цельсію. Виходить, що дозрівання не прискорюєть- ся, а навпаки гальмується, так, що сир буває готовий аж за п'ять - шість місяців, просто так, як ементальський сир. А я думав, що ~~каки~~ чим скорше буде готовий, тим скорше копійчина буде обертатися в кешені, а воно все ходить так, що я, думаючи про прибутки, забув про якість і смак сирів. Ну, а тим часом ми вже трохи вище, де ви- робляються ці сири. Це великі залі зі множеством столів, форм і пресів. От тут ми побачили великі й гарні заквасники та мало того ще й з них поковтували гарний заквас /квасок/ з чистої культури "Лактисаціді", чи то як у нас кажуть, бактерії молочного квашення. Правда, що заквас був трохи старенький, ну та ж і німець може трохи спотикнутися, тим паче, що множення і удержування чистої куль- тури молочного квашення - річ дуже делікатна. А зрештою, ми вже дарно десь в іншому місці: з якоїсь веранди оглядаємо величезні машини для виробу холоду, морозу. Подивитися там бодал на одя тільки махове колесо! Ви не бачили ще мабуть такого, А я вам не годен його описати. Для приміру скажу тільки, що коли б двох влих екс- курсантів поставити один на одного, то чи довелось б досягнути вер- шка цього маховика / біля 4 метри в діаметрі/. Цим маховиком то зд- авляється, то попускається, то розжимается змоніжк, а з нього хо- лод /солянка/ по рурах біжить на всі кінці молочарні і навіть до такої закритої залі, де вже збирається в басейнах молоко, що при- готоване на завтра по экспедиції. Молоко охоложене на 4°C може

довго тут переченати, бо і в самій залі температура не більша ніж 5° С. Переходимо далі вже до останньої залі, де нас чекають інші дива, ряди чанів, наповнених сироваткою і заквашених кефіром і зернами. Раніш робили кефір з коров'ячого молока, а тепер як бачимо з сироватки. Кефір із сироватки має дуже ніжний, приємний і м'який смак, і якісно на гірший від кефіру, що виробляється з коров'ячого молока. Самі ж кефірні зерна, які виконали свою роботу перетворення молочного цукру в алкоголь, потім висушуються і продаються до аптеки як ліки. Наддивився добре на продукцію кефіру із сироватки дивуюся такій техніці. Далі довго, довго ми йшли кудись далеко і прийшли нарешті до майстерні, де насамперед, побачили жінок, що машинним способом виробляли якісь картонні пуделечки, потім побачили великі казани, повні теплого сиру, що кружиться перемішується гвинтовим валом і це в гарячому стані формується автоматично машинно до пуделечок. Тож виходить, що й виробництво того теплого сиру показано тут в значній мірі. Багато ще побачили ми цікавого й хитро-умного в організації виробництва цього заводу, та всього описати не дозволяє нам обмежений розмір статті.

Екскурсант.

Земельна справа на східній Україні за часів Української Держави.

Не маючи в своєму розпорядженні текстів документів по земельній справі в Українській Державі в 1918-18 роках, подаємо лише коротко по історичній літературі, в головному за проф. Д.І. Дорошенкою:

"Українська Гетьманська Держава". В проголошеному Центральною Радою III Універсалі, земельним комітетам було доручено взяти в своє завдання землі й господарства: поміщицькі, удільні, монастирські, кабінетські та церковні, - для наділення ними селян. Та провести це в життя, дотримуючись порядку, не було так легко, як здавалось.

"Земельні комітети, вибрані серед революційного заколоту, й складаючися часто гуто з випадкових і певних елементів, так справлялись з своїм завданням, що викликали не тільки ненависть серед власників сконфіскованих земель, але й догану з боку самого правительства Ц.Ради. Як стояла справа це почасти видно з лаконічного обіжника міністра внутрішніх справ Ц.Р. П. Христюка, виданого ним для переборення анархії за півтора місяця до перевороту: він починається словами "В останній час дуже часто помічаються випадки розграбування окремими особами живого й мертвого інвентаря з маєтків". і т. д.

Вже це характеризує ситуацію. Аграрна реформа так би мовити суцільно виводилася безглуздим знищенням расової худоби, сільсько-господарських машин насіннєвого зерна та що. Та ось 29 квітня 1918р. стався гетьманський переворот. Вже в грамоті Гетьмана від 29.4.18р. було заявлено, що "права приватної власності, як фундамент культури й цивілізації, відбуваються в повній мірі" і що всі "розпорядки бывшего Українського Уряду, а також тимчасового російського уряду відмінюються і касуються"... Далі 30квітня представникам зїзду хліборобів - демократів Гетьман передав що "тимчасові розпорядження Української влади в справі земельній будуть тільки такі які не перешкоджають

Державній Раді перевести широку земельну реформу, направлену до того, що б великі маєтки на законній підставі були подрібнені у власність між хліборобами". Але поки що це були лише загальні декларації. На черзі стояли перш за все негайні практичні завдання - забезпечити урожай 1918 року.

В цій справі Гетьманський Уряд видав 27 травня закон про права на прожай власників і арендаторів. Другим практичним пов'язаним з земельною справою питанням було забезпечити населення України цукром і тому 14 червня був виданий закон про забезпечення цукрових заводів буряками.

8 липня 1918 року Радою Міністрів був ухвалений закон про заходи боротьби з розрухою сільського господарства, а 15 липня установлені Земельні Комісії.

На ці комісії були покладені обов'язки активного контролю над сільським господарством, а далі й обов'язків землеустрою. Таким чином до вирішення, власне, земельні реформи підходили не з узагальненого теоретичного абстрактного доктринального, а поступово углиблюючися й вивчаючи її в конкретних умовах, обережно й погосподарчому практично. Вважаючи на велику галузь земельного питання - каже проф. Д. Дорошенко; 7 - Гетьман узяв на себе ініціативу його вирішення.

В осени було організовано заповіджену грамотою з 22 жовтня Вищу Земельну Комісію, на чолі якої став Гетьман. / В Комісію входили В.М. Леонтович і І.Чарниш, проф. К.Воблий, В.Чикаленко, В.Косинський, Б.Гаптейзер, проф. С.Франкфурт та інші - всього 25 чол./

"Завданням комісії було виробити основи земельної реформи", - досить радикальної, - що прямувала до наділення безземельних і малоземельних селян землею за примусовий, але дешевий як в Естонії, Латвії, і др. державах викуп від поміщиків. Гетьман брав безпосередню участь в засіданнях і "вимагав від комісії негайного вирішення справи".

Наввечір листопада 1918р. міністр земельних справ В.М.Леонтович, нарешті закінчив проєкт земельної реформи.

Цей проєкт був затверджений гетьманом і мав бути проведений ще в Раді Міністрів. Як подає історик і бувший міністр Д. Дорошенко основні принципи проєкту були такі: "всі великі земельні маєтки мали бути примусово викуплені державою і потім парцелюватися за допомогою Державного Земельного Банку, але не більше як по 25 десятин в одні руки. Залишались тільки господарства які мали високе агрикультурне значіння і то в розмірах не більше 200десятин".

Більші норми припускалися лише для цукрозарень, племенної худоби, насінньових господарств, але й то в мінімальній, - не більше п'ятикратної, потрібній для господарства нормі. Цікаво/ для орієнтації/ підмітити, що "Совети" в 1938 році на 803 таких господарств "радгоспів" мали 3.379.000 га. Себе на 1 господарство пересічно приходилось 4200га... Садиби, сади і виноградники не відчуждалися.

Лебідь Юрчик твердить "що рівняючи закон Леонтовича до земельних законів інших держав, треба признати, що він був подібний тільки до земельних законів ~~хиткиххххххххх~~, у найдемократичнішій країні в цілм світі - Новій Зеландії, де земельне законодавство випередило всі інші краї й еволюційним шляхом вирішило земельне питання на велику користь працюючого люду. До затримки законопроєкту спричинилось те, що законопроєкт вироблявся в неспокійній атмосфері партійно-групового взаємопоборювання. Крайні соціалістичні партії, як і більшови- чи обіцяли всю землю селянам і то без викупу. Як це виглядає в прак-

картопля має велике значіння для фарм, прийнято таку трьохлітню сі-
возміну: картопля, пшениця чий овес, клевер і тимофіївка.

Це дасть змогу займати щорічно під картоплю одну третину цієї
землі. Другий урожай клеверу прирощує як зелене угноєння під карто-
плю для наступного року. Для так званого "кукурудзяного пояса" в Аме-
риці прийнято ще таку сівозміну: два роки кукурудза, один рік овес та
один рік клевер і тимофіївка. Замість віса можна сіяти пшеницю.

Трава можна сіяти підряд два чи три роки, а також можна трави під-
водити під випаси, коли господарство не має постійного випасу.

В місцевостях, клях де люцерна росте добре, її можна продовжувати
чотири роки підряд; потім повинна йти два роки кукурудза і один або
два роки - зернові хліба.

Для бавовняних плантацій кінша за інші така сівозміна: перший рік
кукурудза і баранячий горошок, між рядками чи в розкид під час ос-
танняї культивациі; другий рік - овес, і після збору його висіває-
мо баранячий горошок, третій рік - бавовна.

Спочатку цієї системи сівозміни, самий кращий учасок землі займа-
під бавовник. На протязі декількох років ця сівозміна дасть урожай
бавовни більший, ніж можна було б одержати її на всій землі фарми без
застосування даної системи сівозміни.

Не дивлячись на деякі недоліки, як бачимо, в загальному, агрокуль-
тура в Америці стоїть на високому рівні.

М. Р.

Р И Ж

I. Риж, його місце в сучасній систематиці та місце і значіння в сві-
товому харчовому балансі,

Вітчизною культурного рижу є південно-східна Азія-Хіна, на що вка-
зують стародавні пам'ятки хінської писемності. В історії індів та
індо-хінів немає писаних пам'яток такої глибокої давнини, як у хінів,
але в історії розвитку культурного рижу особливо цікавими є саме ці
країни зокрема Бенгалія, Бірма та Асам. Скупчення в цих областях ос-
новної різноманітності форм культурного рижу, наявність домінантних
відзнак, різноманітностей всіх груп систематики і, нарешті, численна
наочність тут ендемічних форм усіх груп систематики - все це, як ви-
словлюється Гуцін Г.Г., призводить до висновку, що ця частина Індії
є первісним вогнищем зародження культурного рижу, є первісним осере-
дком формування культурного рижу.

Як харчова культура, риж в світовому балансі народнього господар-
ства набрав величезного значіння, що за відомостями світової статисти-
стики 1932 року може бути охарактеризовано такою таблицею:
Таблиця ч. I.

Культура	Площа в міл. га	Воловий збір в міл. цнт.	Наресічна врож. в цнт. з га.
Пшениця	150,0	1427,0	9,5
Риж	96,0	1526,2	22,0
Кукурудза	80,0	1303,8	16,4
Овес	60,0	680,9	11,3
Літо	48,0	432,5	9,0
Тимінь	40,0	371,3	9,3

що яскраво свідчить про безперечну перевагу рису. Займаючи меншу площу ніж пшениця, рис значно перевищує її по кількості одержаного основного продукту-зерна.

Рис, як культура поливна і не залежна від опадів, різко відокремлюється своєю високою стабільною та щорічно гарантованою врожайністю. Пересічна врожайність його в країнах високої інтенсивності, як Іспанія сягає 65 цнт. з га. що поки не перевищено ні одною з інших злакових культур. Рис годув населення майже коло 3/5 земної кулі, для якого він постачає основний і головний засіб харчування. Як харчовий продукт рис, в порівнянні з пшеницею та іншими харчовими культурами характеризується таким хемічним складом:

Таблиця 2.

Культури	% крохмалю	% білків	% жирів	% клейковини
Рис	76,0	8,0	9,5	1,1
Пшениця	66,4	13,0	1,5	3,0
Ячмінь	63,9	10,0	2,5	---
Кукурудза	62,1	10,0	6,5	---
Просо	57,4	11,8	4,0	---

Таблиця показує, що рис перевищує пшеницю по кількості крохмалю та жирів і лише має на небагато менше білків та клейковини, але хемічний склад того чи іншого харчового продукту, ще не дає підстав остаточно вирішити про його харчові здібності. Для остаточного висновку по цьому питанню треба ще знати його калорійність. За Рубенсом/по Гуціну/ коефіцієнт засвоєння організмом головних харчових продуктів такий:

Таблиця 3.

Продукти	Кільк. речов. що засвоюється орган. на 100 частин.				
	Сухих речов.	Білків	Жирів	Углевод.	Солі
Хліб білий	96,3	79	---	99	93
---житній	85,0	68-78	---	89	64
Макарони	95,7	83	94	99	76
Рис	95,9	80	93	99	85
Молоко	92,2	90-99	97	100	63
Яйця	94,8	97	95	---	82
М'ясо	94,4	97	95	---	82
Картопля	90,6	78	---	93	---
Горіх	91,0	---	---	---	---

Як видно з таблиці ч.3, рис по ступеню травлення та засвоєння стоїть вище за інші харчові продукти. Його коефіцієнт засвоєння майже самий високий, він дорівнюється 95,9% сухих речовин. Калорійність його дорівнюється 3594 і лише не на багато нижча за калорійність пшениці-3610. Завдяки його легкого травлення та засвоєння організмом, а також низького % клітчатки та хлористих з'єднань, рис - незамінний дієтичний харч для дітей і особливо хворих на серце, печінку, нирки та шлунок.

Харчова цінність рисової крупи залежить головне від способу його обробки. Для загального харчування найкращою крупю є та, що має кустарну обробку, при якій отзерновки рису відділяються лише верхні луски та частково зародок і плодоні півки. При фабричній же, маши-

при обрушці та поліровці рижу з зерна здераються крім верхніх лусок, також плодові плівки зародок, що багатий жором та алеїреновий шар, в якому млітється клейковина. Таким чином, при машинній обрушці в отруба, так звану рижову муку, відходить переважна більшість білків та жиру, клейковина і всі вітаміни. Сюди ж відходять мінеральні з'єднання і ферменти. Таким чином, риж товарний, той що звичайно буває в продажу на світовому ринку, як дуже збіднений харчовими речовинами, в харчовому відношенні стоїть далеко нижче від рижової крупи кустарної переробки. Рижова фабрична крупа, збіднена вітамінами, в країнах, де вона має виключно харчове значення, викликає у населення специфічну хворобу, що має назву "бері-бері". В зв'язку з чим, в цих країнах, законодавством заборонено вживання в харч рижової крупи, фабричної переробки.

II. Риж - як культура для освоєння плачевних болотних та засолених теренів

Найстаріша, переживша не одне тисячоліття культура рижу, що вважалася на протязі віків специфічною культурою тропічної та субтропічної зони, майже на наших очах з азійської субтропічної, примітивної культури перетворюється в культуру помірного пасу з великими господарствами, механізованими засобами виробництва. Автор має в увазі великі рижові райони Кубані та Кавказу Серед. Азії з плодівними площами інженірною зрошувальною мережею та з суцільною новітньою механізацією/з використанням найновіших досягнень агрономічної науки, як стадійність, аризація, фотоперіодизм і т.п. З нечуваними прожаннями на його вітчизні - Індії, Хіні, з якістю продукції що не поступається традиційним сортам "ханському", "сардарському", що злились навіть до історії. - Такі останні новини з селекції рижу Америки, Італії та інших країн.

Дослідами, що проведені за останні десятиліття науково-дослідними та рослинознавчими установами України та Росії / УІР, ВІР, УНДС, та ЦРДС в Краснодарі, та розвідувальними географічними посівами на Україні/ див. табл.4/

Таблиця 4.

Пункти	Географіч. положення.	Число років дослідж.
1. Київ	50°21'м	4
2. Гученська торф. дослід. станц.	50°34'	2
3. Харків	50°	7
4. Кютоп	51°14'	4
5. Нікополь	47°37'	10
6. Вознесенськ	47°34'	11

Цілком доведена можливість широкого рижівництва на Україні, особливо в її зоні, що лежить на південь від смуги Кам'янець-Подільський, Вінниця, Черкаси, Полтава, Харків, - на сході доходить кордонів України, а на північ до 51°14' північної широти, виключно по Кютоп. В означених межах України нараховується до 260 тис. га площі, яка ще використовується хліборобством. Ці величезні простори, в більшості своїй вкриті плаваннями, болотами та де-не-де засоленими в тій чи іншій мірі ґрунтами, маючи в своїх межах достатні джерела зрошування, чекають на представників з рослинного царства, що могли б з макси-

мальною продуктивністю використати природні багатства ґрунту, води та сонця. Висока потреба рису в воді, і його висока стійкість до умов з високою пересиченістю ґрунтів водою, а також наявність форм рису з високою солетривалістю, ставлять цю культуру поза межами будь-якої конкуренції, що до максимального використання зазначених просторів для утворення на них високо інтенсивних рослинницьких господарств, що дорівнюватиме майже одному міліону га посівів пшениці.

При культурі рису рішучі ваги набирають певні середньомісячні температури під час його вегетації та необхідний мінімальний позаморозний період. На-приклад: Кендо, зі своїми співробітниками згадує, що в умовах рижової провінції Окаяма /Японія/, риж гатунку "Шінрікі" вимагає таких температур:

	мінімум	оптимум
Для кущення	14°C	34°C
Для росту в височінь	15°C	30-32°C
Для накоп. сухих речов.	13-14°C	34

Але дослідни з іншими гатунками рису, що провадилися в Азербайджані, на Кубані та інших рижових районах показали, що різні гатунки рису в різних районах, вимагають і інших температур. В умовах же Вознесенська початкова температура для гатунків Кендо і Осбе має бути 12-14°C, а позаморозний період 120 днів.

Як що порівняти температурні умови зони можливого рижосілля України з температурними умовами інших рижосіючих країн, як Далекий Схід Росії, Японія та Італія, то з наведеної нижче таблиці ч.5 бачимо:

Таблиця 5,

Географічні пункти	Середні місячні температури та вегетаційний період					
	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень
1. Нікольск-Усур.....	11,4	16,9	20,3	21,4	15,0	6,5
2. Сантохеза/ДСРДСЖ.	11,1	16,4	21,8	21,0	14,4	6,3
3. Владівосток.....	9,9	14,0	18,3	21,0	16,6	9,4
4. Саппаро/Японія/..	10,4	14,9	19,7	21,2	16,3	9,3
5. Конотоп	14,6	17,8	19,8	18,2	13,0	6,5
6. Рудня-Радов.....	14,1	16,2	18,0	16,0	12,7	6,4
7. Харків	14,4	18,3	20,6	18,8	13,2	6,9
8. Ворошиловград ...	16,0	19,6	22,2	20,7	14,6	8,1
9. Кам'янець-Под. ..	14,6	17,4	19,4	18,9	14,4	8,7
10. Запоріжжя	16,5	19,9	22,5	21,1	15,3	8,9
11. Вознесенськ	16,6	19,6	22,6	21,5	17,2	11,4
12. Херсон	16,6	20,5	23,3	22,2	16,8	10,8
13. Верчеллі/Італія/.	16,2	17,9	23,1	22,7	18,0	12,8

Що середньо-місячні температури за період травень - жовтень /період потрібний для вегетації рису/ таких географічних пунктів, як Ворошиловград, Запоріжжя, Херсон та Вознесенськ по всім місяцям перевищують всі географічні пункти Далекого Сходу та північної зони Японії. Навіть такі північні пункти України, як Конотоп - 51°14' північної

широти за травень - червень, та Харків - 50° за травень - липень, мають температури вищі ніж на Далєкому Сході та Саппаро /Японія/. Температури такої країни рижосіяння як Італія - Верцеллі за період травень - жовтень мало чим відрізняється від південних геопунктів України, а температури Харсона за період травень - липень перевищують італійські;

Як було вже зазначено вище, рижосіяння на Україні заходить на північ до 51° 14' п.ш. до Конотопу, що не спостерігається ні в одній іншій країні. На Далєкому Сході Росії межа рижосіяння доходить лише до 50° п.ш. - Елагоріщинськ. В Японії зона проходить через південну частину Сахаліна, на півдні від 50° п.ш. В Італії риж доходить до 46 п.ш., а в північній Америці він не заходить далі 36 п.ш.

Що до позаморозного періоду, то в зоні Українського рижосіяння у Вознесенському він має 145 - 150 безморозних днів. У Миколаєві він дорівнюється 180 - 200 дням. Середня дата останнього весняного морозу для Вознесенська припадає на 10 - 15 травня, у Миколаєві - на 10 квітня. Середня дата осіннього заморозку приходитьсь:

для Вознесенська на першу декаду жовтня

для Миколаєва на третю декаду жовтня

Таким чином, як з боку температур, так і з боку позаморозного періоду південь України, в зазначених вище географічних межах, не поступається навіть таким країнам рижосіяння, як північна зона Японії та півні райони Італії.

Коноваленко О.П.

П А С І Ч Н И Ц Т В О

Умови прибутковості пасіки.

Вступ.

Ціла штука пасічництва полягає в тому, що б на час квітіння медодаїв мати в пнях живильнішу силу, то значить - якнайбільше працюючих / летних / бджіл.

Пасічниця практика доказує, що пень, який має ідеально більше летних бджіл ніж інший пень в пасіці - принесе не два рази / як здавалось би / стільки меду, ніж темтой, але в 3 - 4 рази більше.

Звідси то й походить, що в одній і тій же самій пасіці є пні, що не тільки не дають прибутку, але ще й їм доводиться додати певну кількість корму на зимовий період; інші пні встигають назбирати лише стільки меду, що зазедте їм самим вистарчить для зимівлі, а будуть й такі, які дадуть скільки, чи кільканадцять, або й більше кг меду прибутку.

Як вже сказано на початку, - що б мати зиск мусить бути в пні сила, яка в часі квітіння медодаїв змогла б принести запас меду, який вистарчить би не тільки для зимівлі пня, але й для надлишку для пасічника. Як що в пні лише 10.000 летних бджіл, то вони встигають зазедте обслужити черву, то значить - зможуть принести стільки меду / також перги й води /, скільки потрібно їм на вигодування черви.

Такий пень не набире зимового запасу меду.

Пень, який має 20.000 летних бджіл встигає не тільки докормити черву, але й придбає зимовий запас, бо 10.000 бджіл будуть працювати для черви, а других 10.000 для придбання зимового припасу.

Пень, який має 30.000 летних бджіл дасть вже надлишок для пасічника, бо він має ще 10.000 летних бджіл більше ніж попередній і ті 10.000 бджіл будуть працювати вже для пасічника. Очевидно, що чим пеня буде мати більшу - понад 20.000 - надлишок бджіл - / а може їх бути 30-100 тисяч /, тим більший прибуток буде мати пасічник.

Умови розвитку пня.

Щоби пеня мав якнайбільшу кількість летних бджіл на час квітіння медодаїв - мусить мати до того відповідні умовини.

Умовини ті-: а/ тепле приміщення / вулик /;

б/ добру матку,

в/ потрібну для розвитку пня силу,

г/ потрібний для розвитку пня запас корму,

д/ запас перги,

е/ воду,

є/ затишне місце.

Як що з поданих семи умовин забракне якоїсь з них одної - пеня не буде добре розвиватися - й тим самим - не дасть прибутку.

В теплому вулику з подвійними стінками та подвійним дном, а зверху утепленому подушкою, бджоли - при відповідних інших умовинах - приходять скоро до сили; бо чим більше тепла, тим більше поширюють бджоли гнізда й матка має змогу більше комірок зачервити.

Звісно, що черва - для свого розвитку потребує 35 - 36 тепла, якщо вулик зроблений з поєдинних дошок, то він дуже гразливий на діланні зовнішньої температури. Налесні, коли ночі, а навіть дні досить холодні, а то й з приморозками - бджоли в такому вулику зужують гніздо, щоби втримати температуру 35°, при чому зуживають майже в три рази більше меду / для витворення потрібного тепла / ніж в вулику зі всіх боків утепленому. Черва, яку бджоли залишили при зуженні гнізда, простуджується й гине. Пасічник має тоді подвійну втрату: 1. Бджоли зужили більше меду,

2. спієнілися в розвитку й у висліді дали зменшений, або й зовсім не дали прибутку.

Другою умовою розвитку пня це - добра плідна матка.

Хочби вулик був найвідповідніший для розвитку бджоляної сім'ї, а матка не була б доброї якості, з якихось причин - старости, каліцтва, малоплідною, то такий пеня не прийде до належної сили й не тільки що не дасть прибутку, але й сам буде потребувати підсилення коштом сильного пня, що за ту "операцію" дасть пасічнику зменшений зиск.

Щоби то все зминуть, треба мати в пасіці певну кількість / біля 10% загальної кількості пнів / резервних маток, якими - в разі потреби - замінюємо недоброякісні матки. Крім того, повинен кожен пасічник дотримуватись правила, що в пасіці не повинно бути старших ніж дворічні матки.

Третьою умовою доброго розвитку пня є відповідна сила їжі.

Хочби вулик був теплий і з доброю маткою, але сила їжі - слаба, то бджолосім'я буде все слабе, бо не матиме потрібної кількості бджіл для обслуговування черви. Матка в такому випадкові - зменшує червлення, пеня слабо розвивається, не дасть прибутку, а то й сам може впасти жертвою нападків.

Пеня, після першого весняного облету - повинен мати таку кількість бджіл, яка обсядала бодай 6 рамок Дадана. Чим більша сила, тим більше обсядених рамок, тим більше поля для засіку ячок має матка.

Четвертою умовою розвитку пня - достатня кількість меду і перги у вулику.

Хочби вулик був теплий, була в ньому добра матка й відповідна сила бджіл, а був недостатній запас меду й перги, - пень не буде добре розвиватися, бо для вигодування черви потрібно одне й друге.

Правило таке, щоб на кожну, обсядену рамку, припадало не менше ніж 1 кг. меду, тобто 6 кг. - на пень.

П'ята умова розвитку пня це - його змога постачати потрібну кількість води при найменшій витраті сил.

Звісно, що бджоли для приготування корму для черви, потребують значної кількості води. А коли ж бджоли мусять летіти / це важне особливо на весні / далеко по воду, часто при зовсім низькій температурі, вітрі, а до того ще й на бистру ріку - то бджоли здебільшого гинуть і пень замість зриватися в силу, слабшає, матка зменшує червлення. Так може статися не з одним пнем, а з цілою пасікою, що через недбалість пасічника, який не забезпечив бджіл відповідною водопійкою, поставлено в некорисні умови розвитку.

Шоста умова розвитку пня це - затишке для пасіки місце. Пасіка, що виставлена на діяння вітрів, не тільки що не розвивається, але з кожним днем слабшає, бо значна кількість бджіл, що вертає до вуликів з нектаром, пергою та водою - падає змучена на землю, бо не має змоги, в наслідок протягу потрапити до летка, - зазирає й гине.

Пасіку треба розташувати в такому місці, в якому не докучають вітри та треба огородити парканом плотом, або живим плотом.

Гр. Дисиї.

Продовження в наступному номері.

П Р О В І Т А М І Н И.

На протязі довгого часу вчені спостерігали над харчуванням людей та тварин і встановили, що на розвиток організму впливають якісь невідомі речовини / крім білку, цукру, товсту / і що при нестачі цих "невідомих" речовин організм хворіє на різні хвороби. Ці невідомі речовини було названо В і т а м і н а м и.

Спільна праця Віндовза в Гетінгені, Гасса в Ньюорку і Розенгайна в Лондоні - довели до уявлення про вітаміни. На сьогодні вже маємо досить численну літературу науковців. Але спочатку зналося тільки одно: в щоденних харчах, в свіжих природних стравах зберігаються певні речовини, які пропадають, коли ми ті страви висушимо, або перегріємо. Їх з дуже мала кількість і що їх важко дослідити хемічними засобами, а все таки вони є, і потрібні для будови та утримання тіла.

Спершу думали, що вітамін є тільки один. Але згодом виявилось, що їх - декілька груп. На цей час встановлено п'ять груп вітамінів, хоч знаємо, що їх значно більше, але ще недосліджено.

Перша група, називається вітамін А.

Це вітамін росту організму. При нестачі цього вітаміну молодий організм погано розвивається робиться кволим, має нахил до різних захворювань і припиняє ріст.

Найбільше цього вітаміну в цільному молоці, свіжому маслі, риб'ячому жирі то-що.

Друга група, називається вітамін В.

При нестачі вітаміну В в харчах, людина хворіє на нервовий розлад. Найбільше цього вітаміну в оболонках зерен злаків. Так, наприклад,

в Китаї, люди, що споживають лущений риж - часто хворіють на нервову хворобу " бері - бері ". Але, як тільки вони починають споживати мелущений риж - хвороба зникає.

Третя група, називається вітаміном С /це/.

При недостатчі цього вітаміну людина хворіє на цингу / скорбут/. Гниють ясна, випадають зуби, викручуються суглоби рук і ніг. Найбільше вітаміну С в свіжих овочах та родині, зокрема в зелених рослинах салати, цибулі. Найбільше вітаміну С в чорній смородині.

Четверта група, зветься вітаміном Д.

При недостатчі цього вітаміну молодий організм хворіє на англійську хворобу, що зветься Рахіт. Найбільше цього вітаміну в спеціально приготованих: ковбасному борошні, котяному борошні, риб'ячому борошні, риб'ячому жирі, свіжому коров'ячому маслі і взагалі в товщах.

П'ята група зветься вітаміном Е.

Цей вітамін називають ще, вітаміном розмноження. При недостатчі цього вітаміну, наступає безплідність. Найбільше цього вітаміну в жовтку курячого яйця.

З відкриттям вітамінів, перед лікарським світом відкрилося безмежне поле практичного застосування в лікуванні. Тепер нам не стане дивним те, що Американський Уряд турбуючись про здоров'я своїх воїнів доставляє із-за океану харчі багаті на вітаміни, або спеціально приготовані таблетки вітамінів. Який смак цих вітамінних таблеток, ми вже мали змогу спробувати. А, знаючи їх споживну користь і навіть необхідність споживання вітамінів для збереження здоров'я і працездатності нашого організму. Ми повинні і дітей наших привчати до споживання вітамінних таблеток і самі не відмовлятися від тієї користі, що дають вони для організму.

Г. ко.

Моїй Україні...

Лиш спогади одні...

А вже років не мало

Прейшло з тих пір. І вдалині

Їх біла покривало

О, Україно дорога,

Давно я був з тобою,

Шляхи звівля пурга,

Засипала добою,

Розквітне літо і сади,

Зазолотіють ниви,

До тебе ладен я іти

Хоч крізь роги і зливи.

1946 р.

Микола Скеля.